
Příjmení v České republice

Příjmení v České republice

Hanka SHÁNĚLOVÁ, moderátorka

Jmenovat se Shánělová, to není z hlediska úřadu žádný med, zvláště, když to úvodní S je jedním z nejčastějších začátků. Taková česká příjmení totiž začínají nejčastěji písmeny K, S, P, B, M a H. Nejvíce je mezi námi Nováků, potom Novotných. A v čele seznamu je také Svoboda, Dvořák, Černý, Kučera a Procházka. Tohle všechno uvádí na úvod dnešního Vašeho tématu, jeho autorka, Michaela Vetešková.

Michaela VETEŠKOVÁ, redaktorka

Vítám vás a Vraždil, tak taková příjmení najdete v telefonním seznamu Severomoravského kraje. Pana Všíváka a Rejpala potkáte v kraji Středočeském. Naše příjmení jsou různá, někdy nám život komplikují, jindy nás baví. Zajímá nás, kdy a při jaké příležitosti vznikla.

Milan HARVALÍK, jazykovědec z Ústavu pro jazyk český

Kdybychom měli říct, kdy vznikl zájem o vlastní jména, tak bychom museli jít hodně do historie, už do antiky. A v našich podmínkách rozhodně najdeme takové zájmy už ve středověku, dejme tomu, v Dalimilově nebo Kosmově kronice se objeví pokusy o výklady některých jmen, většinou jde o místní jména, někdy i o jména osobní.

Michaela VETEŠKOVÁ, redaktorka

Vysvětluje ke zmiňovanému jazykovědec z Ústavu pro jazyk český Milan Harvalík. Na Karlově univerzitě přednáší obor zvaný onomastika, který vznikl už někdy v devatenáctém století a původem lidských jmen se zabývá.

Milan HARVALÍK, jazykovědec z Ústavu pro jazyk český

Pochopitelně to jméno má nějaký původ, který může být v průběhu jazykového vývoje poněkud zastřeno a člověka asi zajímá, jak to jméno vzniklo a taky, pokud se tak o tom dá hovořit, jaká je souvislost mezi jménem a jeho nositelem nebo objektem, který to jméno pojmenovává.

Michaela VETEŠKOVÁ, redaktorka

Lidé začali ke svým jménům přidávat příjmení někdy ve čtrnáctém století, nejprve to bylo právo šlechticů, pak se tento jejich zvyk rozšířil i do podhradí.

Milan HARVALÍK, jazykovědec z Ústavu pro jazyk český

A hovoříme o takzvaných přímých, příjmení se z těchto přímých vyvinula, tato příjmení vznikala tehdy, když bylo nutné člověka nějakým způsobem blíže diferencovat.

Michaela VETEŠKOVÁ, redaktorka

Pro přiblížení. V některé osadě mohlo bydlet až deset nositelů jména Jakub, proto se museli navzájem rozlišit. Sousedé jim začali mnohdy bezděky říkat Jakub Vysoký, protože byl vyšší než ostatní Jakubové, anebo Jakub Horní, protože bydlel v horní části obce.

Milan HARVALÍK, jazykovědec z Ústavu pro jazyk český

Těch motivací, čili zdrojů vzniku těch příjmení je celá řada, jednak mohlo jít o nějakou variantu rodného křestního jména, mohla ta příjmení vznikat také z nějakých obecních výrazů, které nějakým způsobem toho člověka charakterizovali.

Michaela VETEŠKOVÁ, redaktorka

Příjmení se až do osmnáctého století nedědila, dokonce si je naši předkové mohli během života několikrát pozměnit. Tuto možnost ukončil patent Josefa II., který nařizoval důsledné užívání dědičných příjmení. Vznikly matriky a kanceláře,

kde podle příjmení evidovaly všechny obyvatele té které země, a to svým způsobem platí až do dneška. Jestliže nemáte vážný důvod ke změně svého příjmení, musíte jej předat svým následovníkům.

Hanka SHÁNĚLOVÁ, moderátorka

Za hodinu se od nás už dozvíte, do jaké míry nás naše příjmení ovlivňuje a proč se jej také někdy rozhodneme změnit, aniž bychom se museli nutně vdávat, anebo ženit.